

PUBLICACIONS

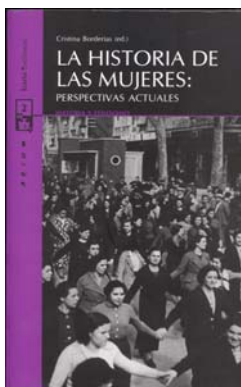
VVAA, **La configuració de la democràcia a Espanya**, Eumo editorial, Universitat de Vic, 2009

Aquest llibre s'ocupa d'un procés essencial de la història contemporània espanyola i ho fa a través dels treballs de nou reconeguts especialistes que, de diverses perspectives disciplinàries, analitzem el paper que van tenir els principals actors polítics i socials en la configuració de la democràcia a Espanya.

A l'obra s'estudien les eleccions generals de juny de 1977 i el sistema de partits sorgit d'aquests comicis. S'hi analitzen els condicionants del procés d'elaboració de la Constitució de 1978, les similituds amb la de 1931, i l'ambigüitat en la redacció del model d'organització territorial de l'Estat. S'hi explica el paper que van jugar les organitzacions sindicals, disposades a subordinar els seus objectius més específics en benefici de la consecució i consolidació de la democràcia, i les patronals, ben allunyades d'aquesta actitud. S'hi tracta el paper dels mitjans de comunicació i l'absència dels intel·lectuals en les estratègies de la transició. El llibre es clou amb dos articles que analitzen el paper –ben diferent, fins i tot contradictori– de dues institucions amb una influència essencial en la societat espanyola: l'Església Catòlica i les Forces Armades.

201

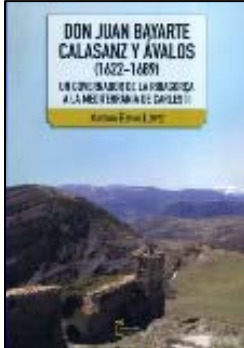

VVAA, **La historia de las Mujeres: perspectivas actuales**, Icaria, AEIHM, Barcelona, 2009.

–Carme Molinero y Carme Sarasúa, “Trabajo y niveles de vida en el franquismo. Una perspectiva de Género”, pp. 309-355.

La historia de las mujeres: perspectivas actuales hace balance del desarrollo más reciente de la investigación en distintas áreas, como la ciudadanía, los movimientos sociales, el matrimonio, la salud, el trabajo, las economías familiares, el franquismo, las economías monásticas y la formación de las identidades. A lo largo de nueve capítulos, destacadas historiadoras como Pilar Pérez Cantó, Ángela Muñoz, Mª Dolores ramos, Isabel Morant, Mónica Bolufer, Montserrat Cabré, Teresa Ortiz, Ofelia Rey, Àngels Solà, Cristina Borderías, Pilar Pérez-Fuentes, Carmen Sarasúa, Carme Molinero y Miren Llona, exploran los itinerarios teóricos recorridos y los resultados más destacados en cada uno de los ámbitos, así como las

transformacions que la introducció de la perspectiva de gènere ha produïdo en las últimas dècades. Una obra, pues, de imprescindible puesta al dia, a la vez que de reflexió teòrica y metodològica. Una obra que en cada uno de sus capítulos abre, además, nuevas perspectivas y líneas de investigación para el nuevo milenio.

Antonio Espino, **Don Juan Bayarte Calasanz y Ávalos (1622-1689) Un governador de la Ribagorça a la Mediterrània de Carles II**, Editorial Ripacurtia monografies, Centre d'estudis Ribagorçans, 2009.

Don Juan Bayarte Calasanz y Ávalos, nascut a Benavarri el 1622 i mort a Eivissa el 1689, on ocupà els càrrecs de governador i capità general de l'illa des de 1684, després d'exercir-los a Menorca dues vegades (1664-1671 i 1681-1684), és un il lustre desconegut. Els seus primers càrrecs polítics i militars se situen a la Ribagorça, terra natal, però l'ambició política i militar, a més de les seves dificultats econòmiques, van impulsar el personatge a reclamar un destí de governs en altres latituds. Va ser així con Juan Bayarte es va transformar en un dels principals governadors de Menorca i Eivissa en la segona meitat dels segle XVII. Juan Bayarte no només es preocupà de la situació defensiva d'ambdues illes, en constant perill de caure en mans dels enemics de la monarquia hispànica, sinó que també ho va fer respecte del benestar econòmic dels eivissencs, procurant explotar millor la principal riquesa de l'illa: les seves salines

VVAA, **A Guerra da Independencia e o primeiro liberalismo en España e América**, Edición de Jose Mª Portillo Valdés, Xosé Ramón veiga Alonso y Mª Jesús Baz Vicente. Universidade de Santiago de Compostela. Publicacións da Càtedra Juana de Vega, 2008.

-Lluís Ferran Toledano, "La Guerra de la Independencia como exponente de la Unanimidad Española", pp. 69-103

David Ballester, **"Va caure tot Déu" La repressió del socialisme català (Novembre de 1958)**, Arxiu Històric, Fundació Rafael Campalans, Barcelona, 2008.

Fa uns anys, vaig publicar un llibre amb el títol de *Els homes sense nom*. Es tractava d'analitzar i contextualitzar la trajectòria del socialisme català durant la dictadura franquista, especialment des de la seva vessant sindical. El títol volia ser un homenatge a tots els homes i dones que des de qualsevol espectre ideològic s'oposaren a aquell oprobios règim, atès que amb aquestes paraules eren coneguts a l'exili els socialistes que militaven en la clandestinitat a l'interior. L'estudi que ara presento està centrat en un grupat d'ells. Homes de l'MSC i del PSOE, que en els anys més durs per als antifranquistes, passades les esperances de la dècada anterior i abans dels canvis dels anys seixanta, procedents de tots els estrats socials, gosaren militar en la clandestinitat i lluitar contra el règim.

Borja de Riquer, “Alfons XIII i Francesc Cambó, unes relacions difícils”. *Discurs llegit el dia 11 de setembre de 2008 en l’Acte de Recepció Pública de Borja de Riquer i Permanyer a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i contestació de l’Acadèmic Numerari Carlos Seco Serrano.*

Jordi Figuerola i Isabel Juncosa; **L’Església catalana durant el franquisme (1939-1975), Apunts per a una història**; Vol. III, Editorial Claret, Barcelona, 2008.

Des del “nacionalcatolicismo” fins als aires de l’aggiornamento del concili Vaticà II, des dels capellans addictes al règim victoriós fins als rectors de parròquies i a les comunitats de religiosos que obriren els seus locals per a la cultura catalana i per a les reunions clandestines dels opositors al dictador, hi ha hagut un llarg, difícil i penós trajecte, que hem volgut esbrinar en aquestes cròniques dels bisbats de Catalunya. Hem cregut que valia la pena conservar la memòria històrica dels anys de la

dictadura franquista com a contribució a l’estudi de l’evolució del sentiment i de la vivència religiosa de la gent dels nostre país.

No es tracta d’un relat minuciós i exhaustiu sobre l’evolució de l’Església catòlica catalana durant el franquisme (ens manca encara perspectiva històrica), sinó d’una primera aproximació i d’una recollida de dades que pugui ajudar més endavant a una recopilació més completa i definitiva.

La nostra història no pot ser entesa plenament sense conèixer l’evolució del fet religiós en la nostra societat, i, per tant, en els bisbats de Catalunya

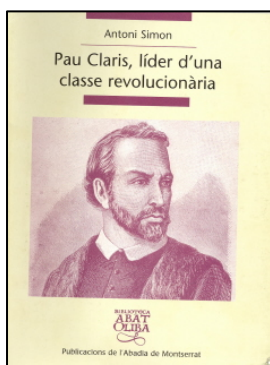
203

Antonio Espino, **Miquelets i Sometents al front de l’Ebre durant la Guerra de Successió (1705-1714)**, Editorial Rafael Dalmau, Barcelona, 2008.

En el context general de la guerra de Successió, la ribera de l’Ebre va ser un front molt particular, ja que la seva defensa va recaure en mans de tropes anomenades irregulars, com ara el sometent, els voluntaris i, sobretot, els miquelets (o fusellers de muntanya). De fet, en el present llibre defensem que aquestes tropes poden ser considerades auxiliars de les tropes regulars, i que mereixen molta més atenció per part dels historiadors, així

com el coneixement i el reconeixement, del públic en general.

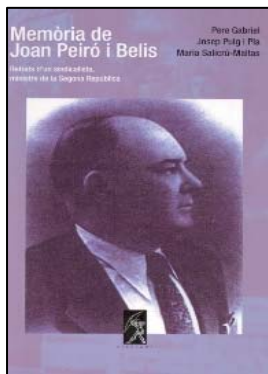

Antoni Simon i Tarrés, **Pau Claris, líder d’una classe revolucionària**, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, Barcelona, 2008

Nascut a principis de l’any 1586, Pau Claris formava part d’una generació de la classe dirigent barcelonina que va recollir els

fruits del redreçament econòmic i de l'enfortiment institucional català de la segona meitat del segle XVI. Tot i ser una classe dividida en bàndols i faccions, hi havia força elements que la compactaven políticament: una arrelada cultura constitucionalista, una forta vinculació a les institucions pròpies de la formació històrica catalana i uns densos lligams familiars, els quals podien ser font de disputes però també de solidaritats.

Durant els anys 1640-1641, Pau Claris i una classe conscient de les seves funcions públiques i dirigents van reaccionar contra les directrius i la pràctica política del govern central de la monarquia espanyola, que repetidament havien violentat les vides, hisendes i honres dels naturals catalans, i que també amenaçaven amb desvirtuar el règim de llibertats que els identificava com a comunitat política. Des d'una perspectiva actual, la ferma actitud resistencialista de Pau Claris –que personalment la Cort de Madrid li féu pagar ordint un més que probable assassinat polític- pot ser valorada i interpretada de maneres prou distintes, però el que resulta indiscutible és que, tant a curt com a llarg termini, aquesta actitud resistencialista marcà d'una manera decisiva les relacions de la formació històrica catalana amb l'estat hispanocastellà en construcció dels temps moderns.

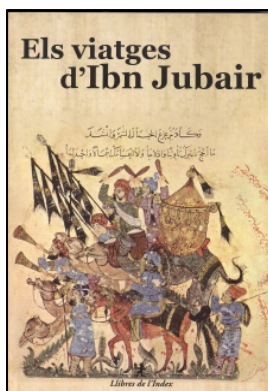

Pere Gabriel, Josep Puig i Pla i Maria Salicrú-Maltas, **Memòria de Joan Peiró i Belis. Retrat d'un sindicalista, ministre de la Segona República**, Galerada, Mataró, 2008.

És un llibre calidoscòpic. Construït des d'una munió de retrats i aportacions, pretén subratllar la figura de Peiró com a home íntegre, obrer autodidacta i dirigent sindical anarquista que fou, que sabé refundre, al llarg de la primera meitat del segle XX, tota una llarga tradició militant del segle XIX. El lector hi trobarà una síntesi de l'aportació més teòrica de Peiró i la seva vida. A més d'una cronologia minuciosa sobre la seva activitat,

cal posar en relleu l'explicació ordenada i contrastada sobre l'exili a França, d'ell i els seus, del 1939 al 1948. Com diu l'historiador Pere Gabriel al pròleg, aquest llibre “pretén anar molt més enllà del panegíric, el lament o la nostàlgia”.

204

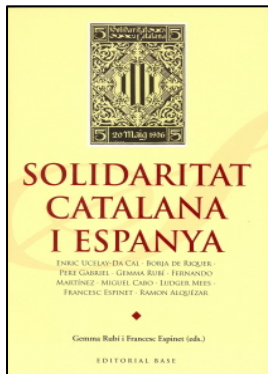
VVAA; **Els viatges d'Ibn Jubair**, Llibres de l'Índex, Barcelona, 2008.

-Francesc Espinet “Introducció”

Ibn Jubair, poeta i viatger musulmà de Xàtiva, nascut el segle XII i mort a principi del segle XIII, va ser el creador de la *Rihla*, gènere literari islàmic que narra un viatge, especialment pelegrinatge a la Meca.

Els viatges d'Ibn Jubair descriu de manera completa i viva la sortida des de Granada i el pas per totes les grans ciutats de l'Orient àrab: Alexandria, El Caire, la Meca, Bagdad, Damasc, Palerm...el llibre, amés del seu contingut pietós, és un document imprescindible per conèixer el mediterrani de l'època, per saber de la climatologia, la navegació, la gastronomia, el transport, el paisatge, els costums i les condicions de la gent que Ibn Jubair es va trobant pel camí.

Presentem en català per primer cop aquest essencial llibre de viatges, amb il·lustracions de l'època, cartografies i una introducció que ens situa l'autor en el seu context històric, cultural i religiós.

Gemma Rubí i Francesc Espinet; **Solidaritat Catalana i Espanya**, Editorial Base, Barcelona, 2009.

El present llibre omple no ja un buit, sinó dos. D'una banda, és la primera obra, des de llunyà 1970 (quan Joaquim Camps i Arboix va publicar el seu treball pioner), dedicada al tema d'un dels moviments de més rellevància de la nostra història contemporània, el naixement d'una Catalunya política que volia donar al país una veu pròpia i diferenciada, ahora que col·lectiva. El llibre dóna fe de la decisiva presència de les veus republicanes en el procés de formació i l'impuls de la Solidaritat catalana, i matisa el paper hegemònic que fins ara s'ha atorgat a la Lliga.

D'altra banda, constitueix un estudi inèdit sobre l'intent d'inserció d'aquest moviment català dins una *Hispania Nova* en què es fes valer la identitat de les seves diverses nacions i regions, diríem un precedent de l'Espanya de les autonomies, de "l'Espanya plura". És per això que el llibre dedica una especial atenció a la projecció d'aquest alè regeneracionista català al País basc, Galícia, el País Valencià i Andalusia.

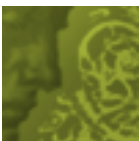
L'obra, a més, seguint l'esperit del mateix moviment solidari, és plural, resultat de l'esforç d'un conjunt d'acadèmics de diverses universitats hispàniques, sobretot de Catalunya, però també de Galícia, el País basc i Andalusia.

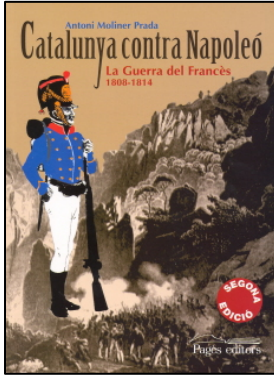

Xavier Domènech; **Clase obrera, antifranquismo y cambio político**, Catarata, Madrid, 2008

Aquest llibre posa en dubte els relats més tradicionals que redueixen l'explicació de l'arribada de la democràcia a Espanya, durant el període que s'ha vingut anomenant transició, al joc polític entre les elits polítiques del franquisme i del antifranquisme. Segons aquesta perspectiva, aquestes van actuar en un marc de profunda transformació social com producte espasmòdic de la modernització econòmica, iniciada pel règim en els anys seixanta, i van aconseguir establir un

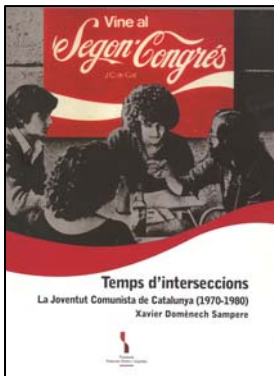
consens bàsic que va aplanar el terreny per a la democratització espanyola. Consens, absència de confrontació, reconciliació i bona voluntat de les elits es converteixen així en les claus del canvi polític. L'autor mostra, per contra, com les mobilitzacions socials van impossibilitar els projectes continuistes i reformistes del règim i van condicionar els principals punts de l'agenda política. Es centra en els anys seixanta, moment en el qual es van gestar petits canvis que amb el pas del temps van acabar per ser grans i van afectar a la capacitat del règim per a reprimir la dissidència, van ampliar l'àmbit del possible sota el franquisme i van establir uns primers espais de llibertat. Cobren així protagonisme les gents que van decidir oposar-se i van assolir establir un model de lluita contra el règim que els va permetre passar de la resistència a desafiament i iniciar el camí cap a un nou escenari.

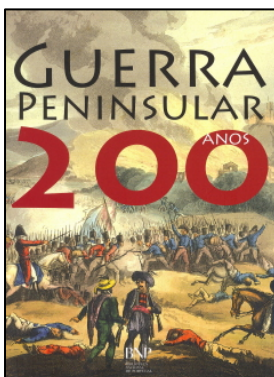

Moliner, Antoni; **Catalunya contra Napoleó, La guerra del Francès 1808-1814**, Pagès editors, Lleida, 2008

Aquest llibre està pensat per donar una visió més real de la Guerra del Francès i fer intel·ligible a qualsevol lector interessat a descobrir aquesta època tan important de la nostra història. Té una característica de divulgació i està escrit amb el rigor de l'historiador. Dóna una visió global de Catalunya, però també fa una referència concreta a ciutats i comarques. És una història de la guerra del Francès descentralitzada, on apareixen els personatges importants i, sobretot, la gent del poble, que en va ser la protagonista principal. Amb els textos originals de l'època utilitzats al llibre es veu la realitat directa i històrica del moment, que sempre és multiforme, exposada de primera mà amb el propi llenguatge. Per tot això és un llibre atractiu per al lector. Tracta els temes principals de forma raonada, recull tota la bibliografia existent i li dóna sentit. Les diferents interpretacions de la guerra ajuden a veure el conflicte amb la perspectiva correcta. La publicació de Catalunya contra Napoleó coincideix amb el 200 aniversari (1808-2008) de l'inici de la guerra del Francès a Catalunya.

Domènech, Xavier; **Temps d'interseccions. La joventut comunista de Catalunya (1970-1980)**, Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia, Barcelona, 2008.

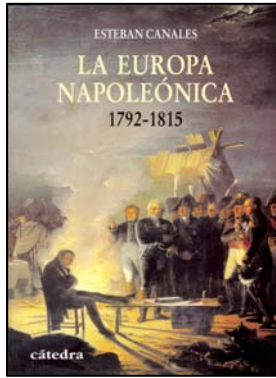
António Ventura i Machado de Sousa, Maria Leonor (coord.), **Guerra peninsular, 200 anos**, Biblioteca Nacional de Portugal, Ministerio da Cultura, Lisboa, 2007.

A biblioteca nacional de Portugal não poderia deixar de assinalar o bicentenário da Guerra peninsular, acontecimento que se revestiu da maior relevância para a História do país.

No presente catálogo, além de se incluírem as peças mais significativas das coleções da BNP, aproveitou-se a oportunidade para se proceder a um levantamento exaustivo da bibliografia adquirida por esta Instituição desde 1910, o que deverá corresponder à quase totalidade da produção nacional

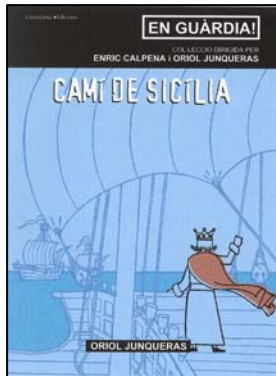
entretanto editada.

Esta obra constitui uma imprescindível ferramenta para todos os que dedicam à investigação sobre este período histórico.

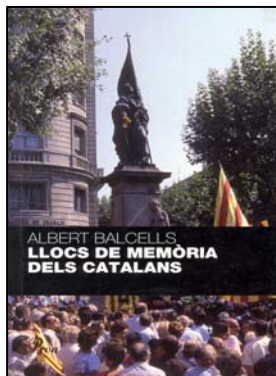
Esteban Canales; **La Europa Napoleónica 1792-1815**, Càtedra, Barcelona, 2008

Europa vivió, desde el inicio de la expansión revolucionaria francesa (1792) hasta el término del Congreso de Viena (1815), uno de los períodos más convulsos y cargados de consecuencias de toda su larga trayectoria, caracterizado por la constante revalidad entre Gran Bretaña y Francia y la emergencia y caída de una personalidad avasalladora, Napoleón Bonaparte. La presente obra, escrita por el profesor Esteban Canales, especialista en la historia europea del siglo XIX, desarrolla los acontecimientos de este decisivo cuarto de siglo, cuyo conocimiento es necesario para comprender por qué se produce en 1808 la invasión francesa de España y para situar la Guerra de la Independencia española dentro del más amplio tablero histórico europeo. El libro ofrece una visión panorámica de los hechos militares, políticos, sociales y económicos de la época y dedica una atención particularizada a los acontecimientos internos de algunos de los Estados y ámbitos territoriales europeos más relevantes.

Oriol Junqueras; **Camí de Sicília**, Cossetània Edicions, Barcelona, 2008.

Històricament, Catalunya ha mirat cap al mediterrani. En Concret, durant el segle XII, els catalans van més enllà de Mallorca (1229) i del País Valencià (1238). Així, Pere el Gran, fill i successor de Jaume I, s'enfrontarà a una de les aliances més poderoses i temibles de tots els temps: França i el Papat. I, tot i així, conquerirà Sicília (1285) i derrotarà l'exèrcit croat que intentarà envair Catalunya

Albert Balcells; **Llocs de la memòria dels catalans**, Proa, Barcelona, 2008.

Un Lloc de memòria és un espai o un monument dotat de capacitat commemorativa, al voltant del qual giren rituals civils de contingut polític. Cal no confondre la memòria col·lectiva amb el coneixement històric, perquè tot i no ser conceptes oposats, han de guardar la independència. La memòria ens divideix i la història ens aplega. Avui, la memòria ja no pot alimentar de mites i llegendes com en segles passats. La Vinculació amb la història es fa ineludible, però la memòria està més lligada a les emocions, a la identitat i al compromís col·lectiu.

En aquest volum, l'historiador Albert Balcells passa revista als llocs de memòria dels catalans, amb especial atenció al monument barceloní a Rafael Casanova, al Fossar de les Moreres i a la Diada de l'Onze de Setembre. També analitza la problemàtica memòria dels morts de guerra: des del record contra l'ocupació napoleònica fins a les víctimes de la repressió franquista. Completen aquest panorama com a espais de memòria col·lectiva, el Canigó i la seva flama, Ripoll, Montserrat, Poblet, el palau de la generalitat, el palau de la Música catalana, l'estadi del Barça i la senyera.

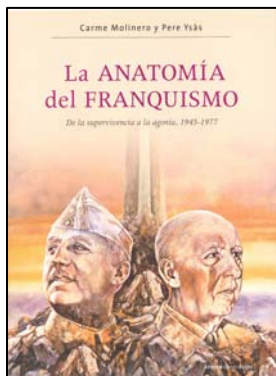

La Polèmica aixecada darrerament amb el debat sobre la memòria històrica converteix aquest llibre en una obra vigent, oportuna i imprescindible, que permet a l'autor tancar-lo amb una lúcida reflexió sobre la política que se'n fa al nostre país.

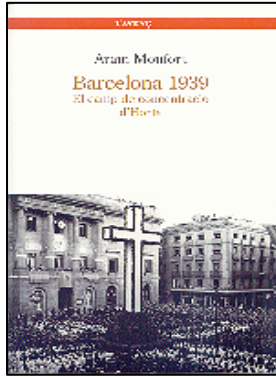
Giaime Pala (ed.), **70 Anys de lluita pel socialisme**, Associació catalana d'Investigacions Marxistes i Fundació de Investigacions marxistes, Barcelona, 2008-10-09

Al juliol de 2006 es van complir setanta anys de la fundació del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), un dels protagonistes, indiscutiblement de la història catalana des de llavors fins que en la dècada dels vuitanta entrés en una crisi autodestructora, de causa i característiques múltiples, l'anàlisi i interpretació de les quals resulten encara difícil des del judici històric. L'Associació catalana d'Investigacions Marxistes es va plantejà celebrar l'aniversari amb la realització d'un Congrés d'Història, amb la voluntat que fos el primer d'una sèrie de futures trobades periòdiques, per al que va contar amb la col·laboració del Departament d'Història Moderna i Contemporània de la UAB. La trobada va tenir lloc en el Museu d'Història de Catalunya, els dies 5,6 i 7 d'octubre de 2006 i la present publicació recull la conferència inaugural, les ponències i subponències a través de les quals es va desenvolupar aquest primer Congrés que va adoptar com lema "setanta anys de socialisme comunista".

Carme Molinero i Pere Ysàs; **La anatomía del franquismo. De la supervivencia a la agonía, 1945-1977**, Barcelona, Crítica, 2008.

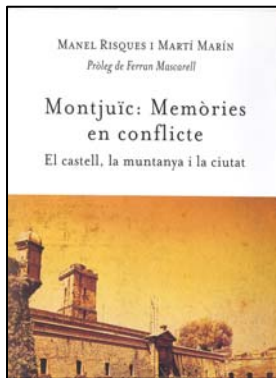
Aquest és un llibre innovador, que ens ofereix una imatge del franquisme molt diferent a la que se sol basar en els seus pronunciaments i actes públics: una imatge interna, que ens permet resseguir l'evolució del règim, des de que al 1945 es va veure obligat a reinventar-se fins al seu pretès suïcidi al 1977, situant-nos en la seva pròpia anatomia, gràcies a l'ús d'una rica documentació fins ara no utilitzada, molt especialment la del Consejo Nacional del Movimiento, al que la Ley Orgánica del Estado, de 1967 -aprovada en un referèndum en el que, segons Garicano, havien "sobrat dos milions de vots"- va convertir en una espècie de "cámara alta" del sistema, on es discutien, en secret, els problemes del règim i del país. Podem seguir així els seus intents de fer front a les dificultats del present i els seus dubtes sobre el futur, enmig de les pugnes entre els diversos sectors i entre els personatges que els representaven, i viure pas a pas el desmantellament final del franquisme.

Monfort, Aram, **Barcelona 1939. El camp de concentració d'Horta**, L'Avenç, Barcelona, 2008.

A partir d'un important coneixement de fonts militars fins ara inèdites, aquest llibre perfila amb minuciositat el funcionament logístic de la repressió franquista a la Barcelona de la immediata postguerra, tot explicant com va ser ocupada la ciutat, mostrant com va implantar-s'hi el Nuevo Estado, reconstruint la història del camp de concentració d'Horta i assenyalant la relació d'aquest recinte concentracionari amb les diferents presons de la ciutat. El llibre se situa en l'encreuament de la voluntat de recuperació de la memòria democràtica i la necessitat de dotar-la

de coneixements històrics rigorosos sobre l'abast de la repressió política, social i cultural que inicià un llarg temps de silenci.

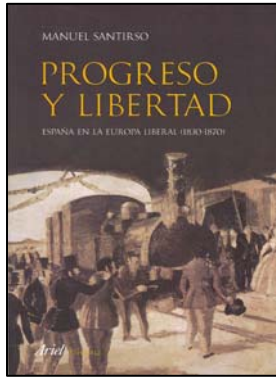

Manel Risques i Martí Marín; **Montjuïc: Memòries en conflicte. El castell, la muntanya i la ciutat**, L'Esfera dels Llibres, Barcelona, 2008.

Des de l'any 1641, el castell de Montjuïc inicià el seu camí de defensor de la ciutat davant l'atac de les tropes espanyoles i el mantingué fins a les execucions de 1939-1939, les que vingueren després amb la *Victòria* franquista i les detencions polítiques amb motiu de la vaga de tramvies de 1951. La seva peripècia ha estat llarga, complexa i contradictòria. Cobejat per la seva importància militar en els conflictes dels segles XVII i XVIII,

després del bombardeig de mitjan segle XIX seguí la seva habilitació com a presó política i continuà projectant una memòria de mort, tortura i injustícia contra idearis de transformació de la societat i de la ciutat. El Juliol de 1936 no alterà aquesta condició. Ocupat en nom del poble, esdevingué presó política en temps de guerra, i amb l'ocupació franquista fou lloc de memòria de *los Caídos* que purificava l'Anti-Espanya, passant a formar part espai de repressió, amb afusellaments selectius de gran contingut simbòlic. La segona part de la història del castell de Montjuïc es proposa explicar com ha mirat la ciutat el castell, quina percepció n'ha tingut –i en té– i fins quin punt aquesta percepció s'ha adequat a la realitat de cada moment. La presència del castell, entorpí, retardà i condicionà l'acció urbanística barcelonina sobre la muntanya i les seves carenes, però mai no va aturar-la, excepte en el moment en que –acabada la Guerra Civil– el Nuevo Estado franquista ho va aturar pràcticament tot per espai de vint anys... De 1960 ençà, *el desarrollismo* que a la ciutat liderà l'alcalde Josep Maria de Porcioles feu passes tímides per recuperar el trespàs dels projectes urbanístics sobre la muntanya. Però no seria fins a la recuperació de les il·lusions democràtiques que la ciutat pogué plantejar-se el definitiu assalt a la muntanya i al seu Castell, convertit al final en una mena de supervivent de temps remots, una mena de dinosaure viu però escleròtic que espera la seva ubicació definitiva en un museu. El museu a l'aire lliure dels edificis singulars barcelonins.

Manuel Santirso, **Progreso y libertad, España en la Europa Liberal (1830-1870)**, Ariel, Barcelona, 2008

Després de la victòria definitiva sobre l'absolutisme, es van assentar a Europa les bases sobre les quals descansa l'ordre social del present: la igualtat davant la llei, els drets i les llibertats, el poder polític representatiu i el ple capitalisme. L'Espanya Isabelina, tan sovint menyspreada o condemnada pels seus hereus, va formar part inseparable d'aquesta Europa en construcció. Els seus dirigents van compartir virtuts i manques amb els països veïns més avançats; els seus ciutadans van guanyar i van perdre en la mesura que ho feien els seus semblants de l'altre costat dels Pirineus. Sobretot, els uns i els altres van oposar una decidida voluntat de modernització a la pèrdua d'un imperi, als estralls causats per quatre dècades de guerres i a l'endarreriment acumulat al llarg de diversos segles. No tot l'esforç es va fer en va.

Progreso y libertad proposa repensar una Espanya tan “abigarrada” com l'actual inserint-la en aquella Europa i ponderar els èxits i fracassos d'ambdues després d'haver-les contemplat des de diferents angles. per a això, la comparança sistemàtica i quantificada es combina amb la narració dels esdeveniments i l'atenció als noms propis. Necessitat i indeterminació corren unides al parlar del temps que els europeus es van creure amos complets d'un futur que anava a complir solament una part dels seus designis.